

Podklad pro překlad **Čas slavit a zpívat**

H. Klímová: To je jedna z posledních fotografií, než rodiče byli deportováni a moje sestra a já jsme byly v sirotčinci.

Dialog H. Klímová a I. Klíma: Komu je 85? No hádej? Komu tady, Ivane? Tobě? Ne? Kolik mi je let? 67, ne.

Moje sestra byla čtyřletá, když jsme byli odvezeni do sirotčince. Ona několik měsíců nemluvila, všichni se pokoušeli na ni mluvit. Jediné chvíle, kdy mluvila, bylo, když tetinka ji vzala na klín a zpívala. To řekla: To je falešně.

Dialog H. Klímová a gratulanti: Ahoj! Pěkně vítám. My jsme gratulanti, přicházíme ze zpěvné země.

H. Klímová : Asi polovička příbuzných se nevrátila, moji rodiče byli jedni z mála, kteří se vrátili, tak sloužili jako rodiče pro lidi, kteří se vrátili, ale ne jejich rodiče. Rok k nám chodili soustavně lidé a vyprávěli, co zažili. Říkala jsem si, že musím s tím něco udělat, aby nebyla válka, moje dětské rozhodnutí ve mně zůstala, začala jsem se k tomu víc přiklánět.

Pracovala jsem jako novinářka v Literárkách, vstoupila jsem do psychologického výcviku a absolvovala jsem několik výcviků a získala oprávnění pracovat jako psychologka.

Víra je pro mě od dětství samozřejmostí, vedoucím principem je desatero, je to vlastně v podobě, kterou lze použít i do současného jazyka. Z podstatných přikázání je to o svěcení svátečního dne. Pomni na den sváteční, abys ho světil. Člověk se nemá nechat pohltit prací a pravidelně musí věnovat čas své duši, a tedy jednou týdně.

H. Bergmanová - Klímová, dcera: Tenhle obraz je inspirován biblickým desaterem. Vidíme lidskou bytost, která prochází procesem zkažení, a je zde zachycen moment, který ji v nevinosti strhává a umožní vraždit. Já mám horory uvnitř. Mívám těžké sny. Tím, že maluji, mi pomáhá se s tím vyrovnat.

H. Klímová: To zlomení národa přišlo počátkem 70 let, přišly čistky. Každý člověk řekl, že souhlasí se vstupem sovětských vojsk, to se odehrávalo na pracovištích. Tam bylo jasné, že kdo nebude souhlasit, bude ohrožen. Národ byl rozdělen. Ti, kteří souhlasili s programem čistek, a mnozí měli špatné svědomí, a ti kteří nesouhlasili, a měli existenční potíže.

V letech 69-90 jsme byli v USA, můj muž dostal pozvání na univerzitu. Naše děti tam chodily do školy. Přišlo nařízení, že lidé se musí vrátit nebo přijdou občanství. Některé kamarádky mi řekly: ty jsi přivedla děti do okupované země. Já jsem byla nešťastná, že jsem to udělala. Šla jsem za prof. Matějčkem. On mi řekl, že když jsou děti se svými rodiči, že se nemusí ničeho bát.

Moje sestra byla vystudovaná muzikoložka, tak jsme si řekli, že by mohla založit soubor, že bychom zpívaly židovské písně, Mišpacha vznikla na počátku 70 let. Byli jsme sklíčením tím, co se stalo s národem. Přidala se k nám moje kolegyně, se kterou jsem sdílela výcvik. Ten náš vedl doktor Skála, který byl uznávaný jako adiktolog.

Staral se o lidi, kteří propadli alkoholismu a rozhodl se, že nám jeho pracoviště poskytne záštitu a od té doby jsme směly zpívat.

Jendou mi potom říkal, že se nás zastal, že před válkou měl kamarádka a najednou zmizela a odvedli ji do koncentráku, já na ni myslel, a tak jsem vám chtěl pomoci.

Hana Bergmanová -Klímová: Když u nás probíhala první domovní prohlídka, to mi bylo 6-9 let, zazvonili brzy ráno a rodiče hned začali likvidovat dokumenty, určitě něco likvidovali. Táta si na to nevzpomíná.

I.Klíma: Víím, že tam byli a manželka jim řekla, aby se zuly a tím to pozbylo té zlé části, ale jen humoristické.

H. Klímová: Pro mě to nebyl problém, zda podepsat, či nepodepsat, v době, kdy Charta se objevila, měla jsem těžkou situaci a umírala maminka a její sestra, umřely tři dny po sobě. Bylo to příšerné. To bylo koncem ledna a já jsem byla nejvíc zničená z celého života.

Chartu jsem podepsala o rok později, věděla jsem, že budu sto čelit následkům. Šla jsem za Milošem Reichertem, řekla jsem, dej mi to, já to podepíšu.

Pivoňkovi, signatáři Charty 77: Helena Klímová je tady, Ivan Klíma je tady taky.

Máme na ni vzpomínky, když jsme byli na Vysočině ve Svratouchu, říkali jsme tomu Svratoušské pátky, ona tam dělala pořady. Její manžel tam s námi také byl. Známe se od té doby, kdy její dcera byla na takové evangelické brigádě ve Svratouchu, to je od sedmdesátých let.

Jednou z písniček, které se zpívaly ve Svratouchu, je Před tvou tváří, pane. I dnes je ve zpěvníku...

Před tvou tváří pane nemám vůbec nic. Jen tvé slovo dané, jdi a nehřeš víc.

Oni nás seznámili se svými přáteli. Seznámili nás s Františkem Krieglem. Státní bezpečnosti o tom věděla. Občas mě předvolali a varovali, abych nedělal hlouposti, abych se nedivil, že když jedu z Chrudimi, vjede tam nákladák do zatáčky. A ať jim řeknu, kdo tam u nás bude. To se nestalo pochopitelně, byli jsme instruováni, jak se mám chovat.

Hana Bergmanová-Klímová: Volali mi, vadila moje aktivita na židovském obci. Vadilo jim, když se spojovali Židé a evangelíci. My jsme byli aktivní a kvůli tomu nás otravovali stbáci.

H. Klímová: Když skončila Charta, tak jsme si řekli, co dál? A založili jsme Toleranci, terapeuti, kteří přežili holokaust. Zdůrazňovali se u nás tíživé rysy. Nemluvilo se o minulosti. Bylo to obzvláště silné, protože u nás panovala stále úzkost.

Marek Preiss: Věděl jsem, čím je manželka, Helenu jsem vždycky obdivoval, začal jsem se zajímat o vlastní židovství. Helena řekla, že vznikají skupiny, kde je možné mluvit o židovství, byla to ona, která začala pracovat se skupinami a angažovat se. Byl jsem jí vděčný, že takovou skupinu dává dohromady.

H. Klímová: Když jsme požívali kresbu ve skupině, bylo téma, co nechci, aby se mi ve snu zdálo.

Jedna členka nakreslila výkres, který jsme použili na jedné naší publikaci a já jsem se ptala, co to je a ona řekla. To jsi nakreslila koncentrák. To je to, co nechci, aby se mi v noci zdálo. A já to mám jako strašák ve svých snech.

V. Trojan: Na začátku, Heleno já obdivuju tvoji energii a vše co děláš.

H. Klímová: Založili jsme cenu I. Bluemfield, dáváme ji každý rok tomu, o kterém si myslím, že se zabývá budováním míru mezi lidskými skupinami. Aby byly schopny se domluvit a různost zůstala zachována, ale různost v míru.

V. Trojan: Měli bychom reflektovat, co se děje teď. Když si člověk promyslí, v čem budou žít naši vnoučata, budeme hledat lidi, kteří jsou schopni se dívat do budoucnosti.

Mezi vzorce, které se mají tendenci objevovat je: agresor, oběť a záchránce. Ta trojice má z nevědomí tendenci se objevovat a je ze starého vzorce čerpají detektivky. Každá je založena: vrah, oběť, detektiv. Není divu, že detektivky, mají takovou oblibu, zabývají se prastarým vzorcem a přinášejí řešení. Lidská skupina je zachráněna.

Syn, M. Klíma: Při pádu železné opony se znovu otevřela otázka vyhnáných Němců. Mluvilo se o tom, nediskutovalo se o tom, že tam také žili Židé, ale ti potomci Němců žijí a vyhnáných Čechů také žijí, ale židé byli zavražděni a nezůstali po nich příbuzní. Když jsem narazil na synagogu v Hartmanicích, tak mě napadlo, že bych mohl ukázat spolužití Čechů, Němců a židů.

H. Klímová: Umístila jsem sem předměty mých příbuzných. Dva hrnečky přivezla z koncentráku sestra mojí maminky, moje teta, byla tam čtyři roky. To byly hrnečky, které pro ni měly mimořádnou cenu, dostávala do nich jídlo.

Dějiny svědčí o tom, že se opakovaně objeví agresor, který se pak může stát obětí, a pak jsou tam další, kteří vystoupí na obranu, ten vzorec je mocný a mohou z něj vznikat i války. Je to třeba o tom mluvit a odkrývat, co je nevyřčené a nepravdivé. Velmi často vidíme, kdo se chová jako agresor byl ve svém životě obětí. Správné prožívání času přispívá k duševnímu zdraví, zachovávat zákonitosti času, nenechat se vtáhnout do závislostí na ničem a věnovat čas duši, co člověk prožívá, vztahům s přáteli, hudbě, tomu, co hovoří k duši. To je pro mě základ.